

УДК 355.45:342.9

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5\(46\)-196-207](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5(46)-196-207)

Приймаченко Дмитро Володимирович доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи, Університет митної справи та фінансів, <https://orcid.org/0000-0001-8504-2450>

Островський Сергій Олександрович старший викладач кафедри державної безпеки інституту Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент, <https://orcid.org/0000-0001-9520-4732>

Хилько Любов Іванівна старший викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін, Донецький державний університет внутрішніх справ, <https://orcid.org/0009-0001-9202-8478>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОBOB'ЯЗКІВ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Анотація. У даній статті розглядається правова природа та зміст обов'язків підприємств, установ і організацій у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації. В умовах особливого періоду, спричиненого збройною агресією проти України, правове регулювання діяльності недержавного сектору економіки в контексті забезпечення обороноздатності набуває особливої ваги. Законодавець закріплює чітку систему обов'язків, покладених на господарські структури, що функціонують у мирний час, проте зобов'язані бути інтегрованими в систему національної безпеки в разі мобілізації.

У роботі систематизовано основні групи обов'язків: планувальні, організаційно-кадрові, матеріально-технічні, інформаційні та координаційні. Кожна з них пов'язана зі змінами правового режиму функціонування підприємств під час переходу держави до особливого періоду. Деталізовано порядок формування мобілізаційних планів, утримання мобілізаційних потужностей, забезпечення військового обліку персоналу та бронювання осіб, які підлягають мобілізації.

Окрему увагу приділено механізмам взаємодії підприємств із органами державної влади, військового управління, безпеки та цивільного захисту. Акцентовано на необхідності виконання зобов'язань щодо своєчасного оповіщення працівників, доставки техніки, передачі будівель і споруд, а також створення страхового фонду документації. Підкреслено юридичну відпові-

дальність за ухилення від участі у виконанні мобілізаційних завдань у межах передбачених законом процедур.

У роботі зосереджено увагу на положеннях статті 21 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», відповідно розкривається сутність нових підходів до розмежування повноважень між суб'єктами публічного та приватного секторів у сфері мобілізаційного розгортання. Зокрема, акцентовано увагу на розширенні правового обсягу обов'язків підприємств, установ і організацій, що супроводжується фактичним покладенням на них частини функцій, які традиційно виконувалися виключно органами державної влади. Така трансформація нормативного середовища вимагає чітко визначеної кадрової, матеріальної та правової підтримки з боку держави.

Зроблено висновок, що ефективно правове регулювання мобілізаційних обов'язків суб'єктів господарювання є необхідною передумовою національної стійкості в умовах воєнної загрози. З огляду на складність правозастосування, наявність численних практичних викликів та необхідність дотримання балансу між економічною стабільністю і оборонною мобілізацією, зазначена тема є вкрай актуальною і потребує всебічного наукового дослідження.

Ключові слова: мобілізаційна підготовка, мобілізація, правовий обов'язок, підприємство, організація, мобілізаційний план, мобілізаційне завдання, військовий облік, бронювання, мобілізаційні потужності, матеріально-технічні засоби, особливий період, мобілізаційне законодавство, національна безпека, правове регулювання.

Prymachenko Dmytro Volodymyrovych doctor of law, professor, vice-rector for research, University of Customs and Finance, <https://orcid.org/0000-0001-8504-2450>

Ostrovsky Serhiy Oleksandrovysh senior lecturer, department of state security, institute of the National Guard of Ukraine, candidate of law, associate professor, <https://orcid.org/0000-0001-9520-4732>

Khylko Lyubov Ivanivna senior lecturer at the department of administrative and legal disciplines, Donetsk State University of Internal Affairs, <https://orcid.org/0009-0001-9202-8478>

LEGAL REGULATION OF THE OBLIGATIONS OF ENTERPRISES, INSTITUTIONS AND ORGANIZATIONS REGARDING MOBILIZATION TRAINING AND MOBILIZATION

Abstract. This article examines the legal nature and content of the obligations of enterprises, institutions, and organizations in the field of mobilization preparation

and mobilization. Under the conditions of a special period caused by armed aggression against Ukraine, the legal regulation of the activities of the non-governmental sector of the economy in the context of ensuring defense capability acquires particular significance. The legislator establishes a clear system of duties assigned to economic entities that operate in peacetime but are required to be integrated into the national security system in the event of mobilization.

The study systematizes the main groups of obligations: planning, organizational and personnel-related, material and technical, informational, and coordination-related. Each group is associated with changes in the legal regime governing the functioning of enterprises during the state's transition to a special period. The article details the procedure for developing mobilization plans, maintaining mobilization capacities, ensuring military registration of personnel, and reserving individuals subject to mobilization.

Special attention is given to the mechanisms of interaction between enterprises and public authorities, military command structures, security services, and civil protection units. Emphasis is placed on the necessity to fulfill obligations related to timely notification of employees, delivery of equipment, transfer of buildings and facilities, and the creation of a documentation insurance fund. The study underscores legal liability for evading participation in the execution of mobilization tasks within the framework of statutory procedures.

The article focuses on the provisions of Article 21 of the Law of Ukraine "On Mobilization Preparation and Mobilization", revealing the essence of new approaches to the distribution of powers between public and private sector entities in the domain of mobilization deployment. In particular, attention is drawn to the expansion of the legal scope of responsibilities imposed on enterprises, institutions, and organizations, which are now entrusted with certain functions previously reserved solely for public authorities. Such a transformation of the regulatory environment requires clearly defined staffing, financial, and legal support from the state.

It is concluded that effective legal regulation of the mobilization obligations of economic entities is a necessary precondition for national resilience under conditions of military threat. Given the complexity of legal enforcement, the existence of numerous practical challenges, and the need to balance economic stability with defense mobilization, this issue is highly relevant and requires comprehensive scholarly analysis.

Keywords: mobilization preparation, mobilization, legal obligation, enterprise, organization, mobilization plan, mobilization task, military registration, reservation, mobilization capacities, material and technical resources, special period, mobilization legislation, national security, legal regulation.

Постановка проблеми. Поточні виклики воєнного часу вимагають не лише оперативної реакції державних інституцій, але й належного залучення

суб'єктів господарювання до процесів мобілізаційної підготовки. Підприємства, установи й організації опиняються в умовах, коли їхня економічна діяльність набуває стратегічного значення для функціонування оборонного сектору. Водночас законодавчі норми, що визначають їхні зобов'язання, потребують адаптації до сучасних реалій і загроз. Відсутність єдиного підходу до організації мобілізаційних заходів у приватному секторі ускладнює ефективне виконання державних завдань у сфері безпеки. Найявна практика свідчить про труднощі у координації між органами влади та виконавцями мобілізаційних завдань. Це обумовлює потребу у чіткому визначенні правових меж відповідальності та механізмів реалізації мобілізаційних обов'язків підприємств.

Аналіз наукових джерел свідчить про підвищення уваги до правового забезпечення мобілізаційної підготовки суб'єктів господарювання як елемента національної безпеки. У роботах вітчизняних дослідників простежується прагнення до осмислення ролі недержавного сектору в системі мобілізаційного планування, правового статусу підприємств в умовах особливого періоду та нормативної деталізації їхніх зобов'язань. Зокрема, ці аспекти розглядаються у працях таких науковців, як Д. В. Талалай, О. Ю. Савинець, Є. В. Курінний, Ю. А. Шевчук, Р. М. Ключник тощо. Разом із тим, у науковій літературі зберігається фрагментарність дослідження питань правозастосування, інституційного механізму контролю та узгодженості мобілізаційної політики із загальнодержавною стратегією безпеки, що вказує на потребу у всебічному вивченні теми.

Метою статті є з'ясування змісту, правової природи та особливостей реалізації обов'язків підприємств, установ і організацій у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації в умовах особливого періоду. Дослідження спрямоване на визначення системних елементів нормативного регулювання відповідної діяльності суб'єктів господарювання та виявлення прогалин у чинному законодавстві, а також на характеристику практичних проблем правозастосування.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правове забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації є формою реалізації внутрішньої функції держави, яка полягає в організації та координації дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій щодо створення умов для своєчасного переходу суспільства та економіки на функціонування в умовах особливого періоду. Зазначена діяльність охоплює широкий спектр заходів організаційного, планувального, інформаційного та ресурсного характеру, які реалізуються в межах адміністративно-правових відносин.

Мобілізаційна підготовка, як передбачено чинним законодавством, є системою завчасних заходів, спрямованих на підготовку до можливого проведення мобілізації, забезпечення обороноздатності, функціонування об'єктів

критичної інфраструктури, а також життєздатності держави загалом у разі виникнення воєнної загрози. Відповідно до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21 жовтня 1993 року № 3543-ХІІ[1], така підготовка здійснюється у мирний час органами державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами й організаціями з метою створення умов для оперативного переходу до функціонування в умовах особливого періоду.

Поняття мобілізації, на відміну від мобілізаційної підготовки, охоплює реалізацію комплексу дій щодо переведення органів державної влади, економіки, оборонної промисловості, військових формувань та інших суб'єктів на функціонування в умовах воєнного часу. Як зазначає Д.В. Талалай, мобілізація - це комплекс загальнодержавних заходів, які здійснюються уповноваженими суб'єктами у межах своєї компетенції для переведення національної економіки, державних органів, підприємств усіх форм власності на режим особливого періоду. В той же час, мобілізаційна підготовка - це врегульована адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених суб'єктів публічної влади, що спрямована на організаційно-правове, матеріальне та кадрове переведення державного апарату, суб'єктів господарювання, військових формувань і системи цивільного захисту на режим функціонування в умовах особливого періоду з метою забезпечення обороноздатності, внутрішньої безпеки й стійкості суспільства. [2, с. 866]. У порівнянні з позицією законодавця, який надає визначення цим категоріям у функціонально-прикладному вимірі, вчений робить акцент на комплексному та системному характері мобілізації як всеохоплюючого державного процесу, що зачіпає усі рівні влади та сфери господарювання. Визначення, запропоноване Д. В. Талалаєм, виходить за межі суто нормативного підходу та включає інституційно-структурний аналіз взаємодії органів державної влади з приватним сектором у режимі особливого періоду. Такий підхід дозволяє глибше осмислити механізми реалізації державної політики мобілізації в умовах сучасної воєнної загрози та формування оборонної стійкості держави.

Особливості адміністративно-правового забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні значною мірою зумовлюються актуальним безпековим контекстом, опором збройній агресії Російської Федерації, нестабільністю організаційної інфраструктури територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки[3], а також недосконалістю нормативно-правової бази. Ці чинники істотно впливають на якість реалізації мобілізаційних процедур.

Визначення складу суб'єктів адміністративно-правового забезпечення мобілізації становить ключову умову ефективного виконання державою її оборонної функції. За справедливою думкою О. Ю. Савинця, головним суб'єктом забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації є саме

держава, яка здійснює управлінське керівництво і нормативне регулювання цього процесу [4, с. 49].

Поряд з державними органами до числа суб'єктів належать також органи місцевого самоврядування, військові формування, а також підприємства, установи і організації незалежно від форми власності. Зазначені структури зобов'язані брати участь у реалізації мобілізаційних завдань згідно з укладеними договорами або відповідними нормативно-правовими актами. Таким чином, система суб'єктів є багаторівневою та ієрархічно організованою.

Особливої уваги заслуговують підприємства, установи та організації, на які чинне законодавство покладає низку конкретизованих обов'язків у межах системи мобілізаційної підготовки. Відповідно до ч. 1 ст. 21 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21 жовтня 1993 року № 3543-ХІІ, зазначені суб'єкти господарювання незалежно від форми власності зобов'язані здійснювати комплекс заходів, спрямованих на забезпечення належного рівня готовності до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), що мають стратегічне значення для функціонування держави в умовах особливого періоду.

Насамперед йдеться про необхідність планування та розробки мобілізаційних планів як внутрішньоорганізаційних інструментів реагування підприємства на потреби оборони. Такі плани є обов'язковим документом, що має бути погоджений із відповідними органами виконавчої влади - зокрема, тими, що є замовниками мобілізаційних завдань. Зміст мобілізаційного плану охоплює визначення обсягів продукції (послуг), яка повинна бути виготовлена або надана у разі оголошення мобілізації, терміни виконання, ресурси, що будуть задіяні, а також шляхи забезпечення виробничої безперервності в умовах воєнного часу.

Обов'язок планування заходів з мобілізаційної підготовки включає як суто технічні й організаційні аспекти (перепрофілювання виробництва, підготовка персоналу, перевірка постачальних ланцюгів), так і нормативно-договірні - укладення відповідних контрактів або угод із органами державної влади чи іншими суб'єктами мобілізаційного планування. Так, прикладом договору про виконання мобілізаційного завдання є Типовий договір (контракт), затверджений наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 14 червня 2002 року № 178, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 4 липня 2002 року за № 557/6845.

Цей типовий договір застосовується для оформлення зобов'язань між органами державної влади (як замовниками мобілізаційних завдань) та підприємствами, установами і організаціями, що визначаються виконавцями таких завдань. Договір стосується створення, утримання і підготовки до розгортання спеціального формування, яке у разі мобілізації має бути передане до складу Збройних Сил України або інших військових формувань [5]. Такий

підхід забезпечує правову визначеність у відносинах між публічними та приватними суб'єктами і дозволяє здійснювати оперативний контроль за станом виконання мобілізаційних завдань.

Крім того, на підприємства покладається обов'язок постачання продукції відповідно до мобілізаційного замовлення, що, з правового погляду, означає імперативність виконання таких зобов'язань. Пріоритетність мобілізаційного контракту у разі його виникнення визначається спеціальним правовим режимом, у межах якого звичайні комерційні зобов'язання підприємства можуть бути підпорядковані обов'язкам перед державою. Таким чином, підприємство має бути готове до забезпечення безумовного виконання державного замовлення навіть у разі необхідності відмови від менш пріоритетної господарської діяльності.

Окремо варто наголосити на обов'язку звітності. Суб'єкти господарювання зобов'язані надавати органам виконавчої влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, які є замовниками мобілізаційних завдань, звіти щодо стану реалізації таких завдань. Наприклад, до 1 грудня 2024 року підприємства, установи та організації, які бронювали військовозобов'язаних працівників, зобов'язані були щоквартально подавати «Звіт про чисельність військовозобов'язаних, які заброньовані» за формою, наведеною у додатку 6 до Порядку бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 року № 76 [6].

Однак, з 1 грудня 2024 року, у зв'язку з впровадженням електронної системи бронювання через портал «Дія», обов'язок подавати такі звіти було скасовано. Це передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2024 року № 1332[7], якою затверджено нову редакцію Порядку бронювання військовозобов'язаних. Відповідно до цього Порядку, процедура бронювання здійснюється виключно через портал «Дія», і потреба у поданні окремих звітів від підприємств відпадає. Це забезпечує прозорість виконання мобілізаційної політики, створює передумови для відповідного контролю з боку держави, а також надає можливість оперативно коригувати обсяги або строки постачання залежно від зміни оперативної обстановки чи логістичних умов.

В той же час, законодавець чітко визначає, що у разі ліквідації або реорганізації суб'єкта господарювання, на якого покладено виконання мобілізаційних завдань, такий суб'єкт зобов'язаний **своєчасно повідомити** про це відповідні органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, з якими укладено договори. Такий обов'язок є складовою правового принципу належного інформування держави про зміни у статусі виконавця оборонного завдання, що дозволяє уникнути правового вакууму під час мобілізації та забезпечити безперервність виконання критичних функцій.

Паралельно, в умовах оголошеної мобілізації на суб'єктів господарювання покладається зобов'язання щодо переведення виробництва (діяльності) на функціонування в умовах особливого періоду. Ідеться про запровадження спеціального режиму роботи підприємства, який може включати зміну профілю виробництва, переорієнтацію на виготовлення товарів оборонного призначення, перехід на цілодобовий графік, евакуацію або розосередження виробничих потужностей, а також запровадження внутрішніх процедур відповідно до мобілізаційного плану. Це означає, що підприємства мають не лише організаційну готовність, а й документально-розпорядчу базу для негайного функціонального переходу у воєнних умовах.

Крім того, суттєвим є обов'язок утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, які підлягають передачі або спільному використанню із Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями чи силами цивільного захисту. Цей обов'язок покладає на суб'єктів господарювання відповідальність за збереження цілісності, технічної придатності й функціональності майнових об'єктів, що входять до мобілізаційного ресурсу держави. Практично це означає постійне технічне обслуговування, проведення необхідних ремонтних або відновлювальних робіт, дотримання стандартів безпеки та готовності до оперативної передачі у визначений час і в обумовленому порядку.

Однак на практиці реалізація цього обов'язку стикається з низкою проблем. Серед основних варто виокремити: відсутність чіткого механізму фінансування витрат на підтримання мобілізаційних потужностей у мирний час; невизначеність критеріїв технічного стану об'єктів, які підлягають передачі; нерівномірний розподіл мобілізаційних завдань між суб'єктами господарювання; а також відсутність дієвого державного моніторингу технічної готовності майна. Ці чинники суттєво знижують ефективність мобілізаційної підготовки та можуть призвести до фактичної непридатності об'єктів у критичний момент.

Для подолання вказаних проблем, на нашу думку, доцільним є запровадження нормативно визначеного механізму компенсації витрат на технічне обслуговування мобілізаційних об'єктів, створення централізованого реєстру об'єктів мобілізаційного призначення із зазначенням відповідальних осіб та строків перевірки, а також унормування єдиних технічних стандартів і процедур контролю. Крім того, доцільним є закріплення обов'язкових аудитів технічного стану відповідних об'єктів із залученням представників військових формувань та органів цивільного захисту. Такий підхід, як ми вважаємо, сприятиме підвищенню рівня готовності суб'єктів до функціонування в умовах особливого періоду та забезпеченню безперервності оборонної інфраструктури.

У межах адміністративно-правового забезпечення мобілізаційної підготовки одним із ключових напрямів взаємодії між суб'єктами господарювання

та державою є сприяння територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, органам Служби безпеки України та підрозділам розвідувальних органів у виконанні ними завдань як у мирний час, так і в особливий період. Це сприяння носить інституційну та ресурсну форму і може включати надання інформації, логістичної, технічної чи інфраструктурної підтримки, а також безпосередню участь у реалізації окремих організаційно-мобілізаційних заходів. Відсутність механізмів реалізації цього обов'язку на практиці, зокрема недоопрацювання на рівні підзаконних актів, створює ризик формального ставлення до взаємодії та потребує подальшого нормативного деталізування.

Важливою складовою мобілізаційного обов'язку є також надання у разі мобілізації будівель, споруд, транспортних та інших матеріально-технічних засобів Збройним Силам України, іншим військовим формуванням або силам цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів. Таке надання майна передбачає його попередню інвентаризацію, підготовку до експлуатації, визначення умов передачі та правового механізму компенсації. Згідно із законодавством, відшкодування вартості будівель, споруд, транспортних та інших матеріально-технічних засобів, що передаються під час мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням або силам цивільного захисту, здійснюється у порядку, визначеному Постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2012 р. № 998 «Деякі питання здійснення повної компенсації за майно, примусово відчужене в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» [8]. Проте на практиці нерідко виникають проблеми з несвоєчасною оцінкою переданого майна, відсутністю єдиної процедури обліку, складністю документообігу та недостатньою фінансовою спроможністю місцевих чи галузевих бюджетів. Для підвищення правової визначеності та запобігання зловживанням доцільним є запровадження механізму попередньо погоджених актів приймання-передачі, що супроводжуються чітко визначеними гарантіями компенсації, а також створення електронного реєстру об'єктів, які підлягають мобілізаційному вилученню. Окрему категорію становлять обов'язки щодо створення та утримання мобілізаційних потужностей, які передбачають готовність виробничих об'єктів до функціонування в умовах особливого періоду, а також формування і зберігання мобілізаційного резерву матеріально-технічних та сировинних ресурсів. Ці зобов'язання мають складну економіко-правову природу, оскільки вимагають постійного витрачання підприємствами ресурсів на створення резервів без прямого економічного зиску в умовах миру. Для ефективного виконання таких обов'язків необхідне запровадження державних програм підтримки, податкових стимулів, а також надання пільгового доступу до кредитування з цільовим призначенням.

Важливим правовим обов'язком є також формування та ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного й оборонного призначення. Цей обов'язок зобов'язує підприємства виготовляти та зберігати технічну, конструкторську, технологічну документацію у спеціально визначених умовах, що дозволяє у разі необхідності оперативно відновити виробництво критичних компонентів. Однак і тут спостерігаються прогалини в методичному забезпеченні та відсутність державного нагляду за належним виконанням цієї функції, що становить потенційну загрозу для забезпечення виробничої стійкості в умовах мобілізації [9].

Нарешті, на підприємства, установи й організації покладено обов'язок вести військовий облік призовників, військовозобов'язаних і резервістів із числа працюючих, а також здійснювати бронювання військовозобов'язаних у встановленому порядку. Усі зазначені дії мають відображатися у звітності, що надається відповідним органам державної влади. Попри законодавчо визначені вимоги, на практиці реалізація цього обов'язку часто ускладнюється через кадрову необізнаність, відсутність фахівців з військового обліку на підприємствах, а також складність електронного документообігу. Потреба у централізованій цифровій платформі, доступній і обов'язковій для всіх суб'єктів господарювання, зберігає свою актуальність.

Висновок. Дослідження правового регулювання обов'язків підприємств, установ і організацій у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації засвідчило, що чинне законодавство України формує складну й водночас життєво необхідну систему залучення недержавного сектору до виконання завдань із забезпечення обороноздатності держави. Обов'язки, визначені статтею 21 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», мають імперативний характер і охоплюють широке коло аспектів - від планування й військового обліку до передачі матеріальних ресурсів та організаційної взаємодії з органами влади.

Разом із тим, практика їх реалізації стикається з низкою труднощів: від недостатнього методичного забезпечення й нечіткого порядку фінансування до проблеми несвоєчасного оповіщення й фрагментарності звітності. Актуальним є питання гармонізації підзаконного нормативного масиву з основними положеннями профільного закону, а також посилення контролю за виконанням мобілізаційних обов'язків на підприємствах незалежно від форми власності.

У сучасних умовах збройної агресії правовий обов'язок суб'єктів господарювання не може залишатися суто формальним - він має бути виведеним на рівень конкретних, чітко визначених процедур, відповідальності та ефективної взаємодії. Саме тому подальше вдосконалення адміністративно-правового регулювання у цій сфері є не лише питанням нормативної техніки, а й інструментом посилення національної безпеки й стійкості держави до зовнішніх загроз.

Література:

1. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 44. Ст. 416. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>

2. Талалай Д.В. Поняття мобілізації: загальнотеоретичний аналіз. Форум права. 2011. No 2. С. 864-867. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv/

3. Про затвердження Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2022-п#Text>

4. Савинець О.Ю. Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення мобілізації Збройних Сил України. *Jurnalul Juridic național: teorie și practică*. 2018. Iunie. С. 49-53. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_1/12.pdf

5. Про затвердження типової форми договору (контракту) про виконання мобілізаційного завдання щодо створення, утримання і підготовки до розгортання спеціального формування, призначеного для передачі до складу Збройних Сил та інших військових формувань під час мобілізації: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 14 червня 2002 року № 178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0557-02#Text>

6. Деякі питання реалізації положень Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 76. URL: <https://pravo.uteka.ua/doc/deyaki-pitannya-realizacii-polozhen-zakonu-ukraini-pro-mobilizacijnu-pidgotovkuta-mobilizaciyu-shhodo-bronyuvannya-vijskovozobov'язanix-na-period-mobilizacii-ta-na-voyennij-chas>

7. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2024 року № 1332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1332-2024-%D0%BF#Text>

8. Деякі питання здійснення повної компенсації за майно, примусово відчужене в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2012 р. № 998 и. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998-2012-%D0%BF#Text>

9. Korobkova O., Pavlovska L., Shpak N. Improvement of the interaction algorithm of participants during customs and logistics service of cargo. *Збірник наукових праць українського державного університету залізничного транспорту. Технічні науки*. 2023. 203 (1). (фахове видання). Індукується і реферується в міжнародних наукометричних базах даних: INDEX COPERNICUS, International (республіка Польща). DOI: <https://doi.org/10.18664/1994-7852.203.2023.277906>

URL: http://csw.kart.edu.ua/article/view/277906#pkp_content_main

References:

1. Zakon Ukrainy Pro mobilizatsiinu pidhotovku ta mobilizatsiiu [Law of Ukrain On mobilization training and mobilization] vid 21 zhovtnia 1993 roku № 3543-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1993. № 44. St. 416. <https://zakon.rada.gov.ua> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> [in Ukrainian]

2. Talalai, D.V. (2011) Poniattia mobilizatsii: zahalnoteoretychnyi analiz [The concept of mobilization: general theoretical analysis]. *Forum prava - Forum prava*. 2011. No 2. S. 864-867. Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv/

3. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Polozhennia pro terytorialni tsentry kompletuvannia ta sotsialnoi pidtrymky [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Regulation on territorial recruitment and social support centers] vid 23 liutoho 2022 r. № 154. <https://zakon.rada.gov.ua> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2022-p#Text> [in Ukrainian]

4. Savynets, O.Iu. (2018) Subiekty administratyvno-pravovoho zabezpechennia mobilizatsii Zbroinykh Syl Ukrainy [Subjects of administrative and legal support for the mobilization of the Armed Forces of Ukraine]. Jurnaluljuridicnacional:teorie și practică - National Legal Journal: Theory and Practice. Iunie. S. 49-53. Retrieved from http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/3/part_1/12.pdf [in Ukrainian]

5. Nakaz Ministerstva ekonomiky ta z pytan yevropeiskoi intehtratsii Ukrainy Pro zatverdzhennia typovoi formy dohovoru (kontraktu) pro vykonannia mobilizatsiinoho zavdannia shchodo stvorennia, utrymannia i pidhotovky do rozghortannia spetsialnoho formuvannia, pryznachenoho dlia peredachi do skladu Zbroinykh Syl ta inshykh viiskovykh formuvan pid chas mobilizatsii [Order of the Ministry of Economy and European Integration of Ukraine On approval of a standard form of an agreement (contract) on the implementation of a mobilization task for the creation, maintenance and preparation for deployment of a special formation intended for transfer to the Armed Forces and other military formations during mobilization] vid 14 chervnia 2002 roku № 178. <https://zakon.rada.gov.ua> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0557-02#Text> [in Ukrainian]

6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Deiaki pytannia realizatsii polozhen Zakonu Ukrainy «Pro mobilizatsiiu pidhotovku ta mobilizatsiiu» shchodo broniuvannia viiskovozoboviazanykh na period mobilizatsii ta na voiennyi chas [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine Some issues of implementing the provisions of the Law of Ukraine “On Mobilization Preparation and Mobilization” regarding the reservation of military personnel for the period of mobilization and for wartime] vid 27 sichnia 2023 r. № 76. Retrieved from <https://pravo.uteka.ua/doc/deyaki-pitannya-realizacii-polozhen-zakonu-ukraini-pro-mobilizacijnu-pidgotovku-ta-mobilizaciyu-shhodo-bronyuvannya-vijskovozoboviazanykh-na-period-mobilizacii-ta-na-voyennij-chas> [in Ukrainian]

7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On amendments to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 22 lystopada 2024 roku № 1332. <https://zakon.rada.gov.ua> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1332-2024-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Deiaki pytannia zdiisnennia povnoi kompensatsii za maino, prymusovo vidchuzhene v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho chy nadzvychainoho stanu [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine Some issues of full compensation for property forcibly alienated under the legal regime of martial law or a state of emergency] vid 31 zhovtnia 2012 r. № 998 y. <https://zakon.rada.gov.ua> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998-2012-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

9. Korobkova O., Pavlovska L., Shpak N. Improvement of the interaction algorithm of participants during customs and logistics service of cargo. Collection of scientific works of the Ukrainian State University of Railway Transport. Technical Sciences. 2023. 203 (1). (professional edition). Indexed and referenced in international scientometric databases: INDEX COPERNICUS, International (Republic of Poland). DOI: <https://doi.org/10.18664/1994-7852.203.2023.277906>

URL: http://csw.kart.edu.ua/article/view/277906#pkp_content_main